

dr Alicja Pietras & dr hab. Tomasz Kubalica

Zakład Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej

Instytut Filozofii

Wydział Nauk Społecznych

Uniwersytet Śląski

Katowice

Problem granic poznania w tradycji niemieckiego transcendentalizmu

„Filozofia transcendentalna nie zajmuje się roztrząsaniem przedmiotów, lecz rozważa ludzki umysł poszukując źródeł, z których pochodzą obecne w nim poznania a priori, oraz granic [tych poznań]”.¹

To pochodzące z Kantowskich *Uwag o metafizyce* zdanie w zwięzły sposób ilustruje związek filozofii transcendentalnej z problemem granic poznania. Celem naszego referatu jest próba prezentacji sposobu, w jaki przewodni problem naszego seminarium ujawnia się w badaniach prowadzonych przez przedstawicieli Zakładu Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej UŚ skupionych wokół tradycji niemieckiej filozofii transcendentalnej. Punktem wyjścia referatu jest pochodzące od Kanta rozróżnienie pomiędzy przedmiotem ujmowanym jako *zjawisko* a przedmiotem ujmowanym jako *rzecz sama w sobie* oraz związana z nim teza, zgodnie z którą nigdy nie poznajemy rzeczy, takimi jakimi są same w sobie, a jedynie takimi jakimi są nam dane w doświadczeniu. Filozofia Kanta wywołuje cały szereg interpretacji, a jej konsekwencją jest długa tradycja filozofii transcendentalnej, której linię rozwojową można (w uproszczeniu) przedstawić w następujący sposób:

Kant – filozofia pokantowska (Reinhold, Maimon, Jacobi) – idealizm niemiecki (Fichte, Schelling, Hegel) – **neokantyzm** (głównie neokantyzm marburski: H. Cohen, P. Natorp, E. Cassirer oraz neokantyzm badeński: W. Windelband, R. Rickert, E. Lask/fenomenologia transcendentalna E. Husserla – **postneokantyzm** (N. Hartmann, M. Heidegger, K. Jaspers, Heinz Heimsoeth, Richard Höningwald) – **neoneokantyzm** (R. Kröner, H. Wagner).

W referacie przedstawimy kilka wybranych propozycji ujęcia problemu granic poznania rozwiniętych w ramach tej tradycji.

---

¹ I. Kant: *Uwagi o metafizyce*. W: Tanze: *Encyklopedia filozoficzna wraz z wyborem uwag o metafizyce i listów z lat 1769-1781*. Kraków 2003, s. 117.